

Saturs

Priekšvārds	9
-------------------	---

1. nodaļa

Ievads	11
1. Satversmes tiesas nozīme demokrātiskā tiesiskā valstī	11
2. Satversmes tiesas procesa tiesību vēsturiskā attīstība	14
3. Satversmes tiesas procesa tiesību avoti	23
3.1. Satversme	23
3.2. Satversmes tiesas likums un citi likumi	24
3.3. Satversmes tiesas reglaments	25
3.4. Satversmes tiesas autonomija procesa tiesību attīstībā	27
3.5. Tiesību zinātne un judikatūra	29

2. nodaļa

Satversmes tiesas organizācija	31
1. Satversmes tiesa kā konstitucionāls valsts varas orgāns	31
2. Satversmes tiesas tiesnesis	35
2.1. Tiesneša kandidāts	35
2.2. Tiesneša kandidāta nosaukšana	37
2.3. Tiesneša apstiprināšana	39
2.4. Tiesneša zvērests	41
2.5. Ierobežojumi tiesnesim	41
2.6. Tiesneša pilnvaru termiņš, tā sākums un izbeigšanās	42
2.7. Tiesneša pilnvaru apturēšana	45
2.8. Tiesneša pilnvaru pagarināšana	46
2.9. Tiesneša tiesiskais statuss pēc tiesneša amata pilnvaru beigām	47
3. Satversmes tiesas sastāvs	49
4. Satversmes tiesas kolēģijas	51
5. Satversmes tiesas priekšsēdētājs un viņa vietnieks	52

3. nodaļa

Tiesvedība Satversmes tiesā	57
1. Tiesvedības uzsākšana	57
1.1. Pieteikuma princips.....	57
1.2. Iesniegumi, kas neatbilst pieteikuma jēgai.....	62
1.3. Pieteikuma iesniegšanas tiesiskās sekas.....	63
1.4. Lēmums par lietas ierosināšanu vai atteikšanos ierosināt lietu.....	64
1.5. Pieteikuma pieļaujamība.....	65
1.6. Atteikums ierosināt lietu nepietiekama juridiskā pamatojuma dēļ.....	68
1.7. Darbības pēc lietas ierosināšanas.....	69
1.8. Lietu apvienošana vai sadalīšana.....	71
1.9. Lietas izskatīšanas apturēšana.....	74
2. Procesa dalībnieki	76
2.1. Lietas dalībnieki.....	76
2.2. Citas lietā iesaistītās personas.....	77
2.2.1. Liecinieks.....	77
2.2.2. Eksperts.....	79
2.2.3. Pieaicinātā persona.....	81
2.3. Lietas dalībnieka pārstāvība.....	83
3. Objektivitātes princips. Tiesneša atstātīšanās un noraidīšana	86
4. Mutiskuma princips un rakstveida process	90
5. Tiesvedības valodas princips	94
6. Dispozitivitātes princips	94
7. Objektīvās izmeklēšanas princips	99
7.1. Faktu noskaidrošanas pienākums un tā apjoms.....	99
7.2. Pierādīšanas līdzekļi un pierādījumu iegūšana.....	102
8. Termiņi	103
9. Procesa izdevumi	106
10. Tiesību aizsardzības vajadzība	107
10.1. Pieteikuma iesniedzēja rakstveida lūgums.....	108
10.2. Apstrīdētā tiesību norma (akts) ir zaudējusi spēku.....	109
10.3. Lēmums par lietas ierosināšanu neatbilst Satversmes tiesas likuma 20. panta piektās daļas prasībām.....	112
10.4. Spēku zaudējusi norma (akts), atbilstība kurai tiek apstrīdēta.....	113

10.5. Pasludināts spriedums citā lietā par to pašu prasījuma priekšmetu.....	114
10.6. Citi gadījumi, kad tiesvedības turpināšana lietā nav iespējama	116

4. nodaļa

Satversmes tiesai pakļautās lietas	119
1. Tiesas kompetence	119
2. Tiesai pakļauto lietu sistematizācijas kritēriji un modeļi	121
3. Pārbaudes objekts	122
4. Pārbaudes mēraukla	130

5. nodaļa

Tiesību normu kontrole publisko interešu dēļ	133
1. Kontroles mērķis	133
2. Pieteikuma pieļaujamības priekšnoteikumi	134
2.1. Pieteikuma iesniedzējs.....	134
2.2. Pārbaudes objekts	139
2.3. Pārbaudes mēraukla	140
2.4. Pieteikuma pamats.....	140
2.5. Pieteikuma forma.....	141
2.6. Termiņš pieteikuma iesniegšanai	142
3. Pieteikuma pamatotība	142
Pieteikuma par tiesību normu abstrakto kontroli pieļaujamības un pamatotības pārbaudes shēma	143

6. nodaļa

Konstitucionālā sūdzība	145
1. Konstitucionālās sūdzības mērķis un nozīme	145
2. Pieļaujamības priekšnoteikumi	147
2.1. Pieteikuma iesniedzējs.....	147
2.1.1. Procesuālā tiesībspēja	147
2.1.1.1. Fiziska persona	148
2.1.1.2. Juridiska persona	149
2.1.2. Procesuālā rīcībspēja.....	152
2.2. Pārbaudes objekts	153
2.3. Pārbaudes mēraukla	155

2.4. Tiesības iesniegt konstitucionālo sūdzību.....	155
2.4.1. Pamattiesību aizskārums iespēja.....	156
2.4.2. Paša aizskārums	166
2.4.3. Noticis aizskārums	171
2.4.4. Tiešs aizskārums	176
2.5. Izsmelta tiesību aizsardzība ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem.....	180
2.6. Konstitucionālās sūdzības iesniegšanas termiņš.....	187
2.6.1. Pēdējās institūcijas nolēmuma spēkā stāšanās brīdis	189
2.6.2. Pamattiesību aizskārums brīdis.....	190
3. Konstitucionālās sūdzības pamatotība.....	191
Konstitucionālās sūdzības pieļaujamības un pamatotības pārbaudes shēma	192

7. nodaļa

Pašvaldības pieteikums.....	195
1. Pieteikuma mērķis	195
2. Pieteikuma pieļaujamības priekšnoteikumi.....	195
2.1. Pieteikuma iesniedzējs.....	195
2.2. Pārbaudes objekts	197
2.3. Pārbaudes mēraukla	198
2.4. Tiesības iesniegt pieteikumu	198
2.5. Vispārējo tiesību aizsardzības līdzekļu izsmelšana	200
2.6. Termiņš pieteikuma iesniegšanai.....	200
3. Pieteikuma pamatotība.....	200
Pašvaldības pieteikuma pieļaujamības un pamatotības pārbaudes shēma	201

8. nodaļa

Tiesas pieteikums.....	203
1. Pieteikuma mērķis	203
2. Pieteikuma pieļaujamības priekšnoteikumi.....	205
2.1. Pieteikuma iesniedzējs.....	205
2.2. Pārbaudes objekts	206
2.3. Pārbaudes mēraukla	207
2.4. Apstrīdētās normas nozīme lietas izspriešanā	207
2.5. Uzskats par apstrīdētās normas neatbilstību	212
2.6. "Izskatot konkrētu lietu".....	214

2.7. Pieteikuma forma.....	215
2.8. Termiņš pieteikuma iesniegšanai.....	216
3. Pieteikuma iesniegšanas tiesiskās sekas	217
Tiesas pieteikuma pieļaujamības un pamatotības pārbaudes shēma	218
9. nodaļa	
Strīdi valsts varas institūciju starpā	221
9.1. Lietas par tādu Saeimas, Ministru kabineta, Valsts prezidenta, Saeimas priekšsēdētāja un Ministru prezidenta aktu, kas nav nedz normatīvi, nedz administratīvi akti, atbilstību likumam	221
1. Pieteikuma mērķis	221
2. Pieteikuma pieļaujamības priekšnoteikumi.....	223
2.1. Pieteikuma iesniedzējs.....	223
2.2. Institūcija, kas izdevusi apstrīdēto aktu	224
2.3. Pārbaudes objekts	225
2.4. Pārbaudes mēraukla	227
2.5. Kompetences aizskārums	227
2.6. Vispārējo tiesību aizsardzības līdzekļu izsmelšana	228
2.7. Termiņš pieteikuma iesniegšanai.....	228
3. Pieteikuma pamatotība	228
Pieteikuma par tādu Saeimas, Ministru kabineta, Valsts prezidenta, Saeimas priekšsēdētāja un Ministru prezidenta aktu, kas nav nedz normatīvi, nedz administratīvi akti, atbilstību likumam pieļaujamības un pamatotības pārbaudes shēma	229
9.2. Lietas par tāda rīkojuma atbilstību likumam, ar kuru Ministru kabineta pilnvarotais ministrs ir apturējis pašvaldības domes pieņemto lēmumu	230
1. Pieteikuma mērķis	230
2. Pieteikuma pieļaujamības priekšnoteikumi.....	231
2.1. Pieteikuma iesniedzējs.....	231
2.2. Institūcija, kas izdevusi apstrīdēto aktu	231
2.3. Pārbaudes objekts	231
2.4. Pārbaudes mēraukla.....	232
2.5. Procedūra pirms pieteikuma iesniegšanas	232
2.6. Termiņš pieteikuma iesniegšanai.....	233

3. Pieteikuma pamatotība	234
Pieteikuma par tāda rīkojuma, ar kuru Ministru kabineta pilnvarotais ministrs ir apturējis pašvaldības domes pieņemto lēmumu, atbilstību likumam pieļaujamības un pamatotības pārbaudes shēma	235
10. nodaļa	
Pagaidu aizsardzība	237
1. Pagaidu aizsardzības mērķis un aizsardzības līdzekļi	237
2. Lūguma pieļaujamība	239
3. Lūguma pamatotība	240
4. Lūguma izlemšanas process	243
5. Pagaidu aizsardzības tiesību institūta uzlabošana	244
11. nodaļa	
Satversmes tiesas nolēmumi un to tiesiskās sekas	245
1. Tiesas nolēmuma taisīšana	245
1.1. Tiesnešu apspriede.....	245
1.2. Tiesas spriedums un tiesas lēmums	247
1.3. Nolēmumu pasludināšana, paziņošana un publicēšana	250
1.4. Kļūdu labošana nolēmumos.....	252
1.5. Atsevišķās domas pie tiesas sprieduma	252
2. Tiesas sprieduma nolēmumi	254
3. Tiesas sprieduma <i>ex tunc</i> ietekme un tās modificēšana	261
4. Tiesas sprieduma saistošais raksturs	267
4.1. Priekšmets	267
4.2. Adresāti	269
4.3. Ilgums.....	273
5. Tiesas sprieduma izpilde	275
Izmantotie avoti	281
Jēdzienu rādītājs	325

Priekšvārds

Latvijas Republikas Satversmes 1. pants noteic, ka "Latvija ir neatkarīga demokrātiska republika". Tātad Latvijai ir jābūt demokrātiskai valstij. Valsts nebūs demokrātiska, ja tā nebūs tiesiska valsts. Tiesiska valsts nozīmē, ka tās pilsoņu pamattiesības tiek aizsargātas, savukārt valsts vara tiek līdzsvaroti sadalīta starp valsts varas orgāniem, un valsts varas izmantošana ir savstarpēji kontrolēta. Šo konstitucionālo principu aizsardzību nodrošina konstitucionālā tiesa. Latvijas Republikā konstitucionālās tiesas funkcijas izpilda Satversmes tiesa.

Satversmes tiesa tika izveidota 1996. gadā. Šo gadu laikā Satversmes tiesa ir ieguvusi autoritāti sabiedrībā, stiprinājusi Latvijas tiesību sistēmu un praktiski nodrošinājusi varas dalīšanas principa un pamattiesību aizsardzības īstenošanu. Līdz 2018. gada beigām Satversmes tiesa ir pieņēmusi 314 spriedumus un 99 lēmumus, bet Satversmes tiesas kolēģijas – kopā vairāk nekā 4000 lēmumus. Divdesmit trīs gadu laikā ir izveidojusies arī jauna procesuālo tiesību apakšnozare – Satversmes tiesas procesa tiesības.

Tiesību joma būtu nepilnīga bez juridiskās doktrīnas, tādēļ šīs grāmatas mērķis ir stabilizēt tiesību normu piemērošanu Satversmes tiesas procesā, izglītot sabiedrību un jo īpaši juristus un tiesību zinātņu studentus par tiesvedību Satversmes tiesā, kā arī tālākveidot Satversmes tiesas procesa tiesības.

Grāmatā atspoguļoti Satversmes tiesas procesa tiesību avoti, skaidrota Satversmes tiesas organizācija un tiesvedības procesa norise, analizēti pieteikumu veidi un to pieļaujamības kritēriji, kā arī atklāta Satversmes tiesas nolēmumu ietekme uz tiesību sistēmu. Grāmatā ir izmantotas tiesību normas, kuras noteic Satversmes tiesas darbību, kā arī Satversmes tiesas spriedumi un lēmumi, kas pieņemti līdz 2019. gada septembrim.

Ceru, ka grāmata būs noderīga katram interesentam tālākām patstāvīgām Satversmes tiesas procesa tiesību studijām un izmantošanai ikdienas darbā.

Jānis Neimanis,
Dr.iur., Satversmes tiesas tiesnesis